

Nr 6

Trafikutskottets betänkande med anledning av propositionen 1975:1 såvitt avser anslaget till Transportstöd för Norrland m. m. jämte motioner

Propositionen

I propositionen 1975:1 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) har regeringen under punkten E 15 (s. 173–179) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de riktlinjer för anpassning av det transportstödsberättigade varuområdet som i protokollet över regeringsärenden förordats, *dels* till Transportstöd för Norrland m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.

Motionerna

I motionen 1975:88 av herrar Stridsman (c) och Johansson i Holmgården (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt utredning och förslag om införande av ett särskilt inomregionalt transportstöd för att stimulera och underlätta filialindustriableringar i industrifattiga regioner.

I motionen 1975:171 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. (m) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om att försöksverksamhet med transportstöd i enlighet med vad i motionen anförts snabbutreds och igångsätts.

I motionen 1975:218 av herr Winberg m. fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna 1. att transportstöd bör kunna utgå även vid landsvägstransporter som sker med s. k. firmabilar, 2. att transportstöd bör kunna utgå med en rabattsats av 10 procent där transportsträckan överstiger 200 km men icke 250 km, 3. att fraktsändningar med en vikt över 200 kg taxerad vikt bör vara stödberättigade, 4. att vid uttransport av kisel transportstöd bör kunna utgå.

I motionen 1975:367 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandet B), att riksdagen beslutar att transportstöd inom allmänna stödområdet även skall omfatta frakter med fartyg.

I motionen 1975:562 av herr Börjesson i Falköping (c) och herr förste vice talmannen Bengtson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om sådana direktiv till teletaxeutredningen att dess arbete skall syfta till en för hela landet enhetlig telefontaxa.

I motionen 1975:582 av herr Persson i Karlstad m. fl. (s,c,fp,vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn och en revidering av nuvarande transportstödsbestämmelser, för att i första hand eliminera de i motionen påtalade konkurrensförskjutande verkningar stödet medför mellan land- och sjötransporter i Vänerområdet.

I motionen 1975:854 av herr Olsson i Sundsvall m. fl. (c,s,fp) hemställs att riksdagen beslutar att varuslagsavgränsningen för stöd vid uttransport av förädlade varor tolkas så, att även kisel kan erhålla transportstöd.

I motionen 1975:1489 av herrar Nisser (m) och Andersson i Ljung (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn och en värdering av nuvarande transportstödsbestämmelser, för att i första hand eliminera de konkurrensförskjutande verkningar det nuvarande transportstödet medför mellan land- och sjötransporter i Vänerområdet.

I motionen 1975:1493 av herr Olsson i Järvsö m. fl. (c) hemställs 1. att riksdagen hos regeringen anhåller om sådan ändring av bestämmelserna om transportstöd för Norrland att krav på nedre viktgräns för erhållande av restitution av fraktkostnaderna inte må förekomma, 2. att minsta bidragsgrundande transportsträcka för att stöd skall utgå sätts till 200 km.

I motionen 1975:1497 av herr Sellgren m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag till utvidgning av transportstödet innebärande a) införande av transportstöd för sjötransport, b) införande av inomregionalt transportstöd, c) avskaffande av bestämmelsen om minsta vikt för enskild sändning, d) selektiv varuslagsavgränsning.

I motionen 1975:1511 av herr Westberg i Ljusdal (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att redan under innevarande år utjämna telckostnaderna i enlighet med vad som i motionen anförts.

Utskottet

Transportstöd för Norrland m. m.

Transportstödet till det norrländska näringslivet enligt kungörelsen (1973:895, ändrad senast 1974:762) om statligt regionalpolitiskt transportstöd omfattar fraktbidrag för transporter med järnväg och lastbil i yrkesmässig trafik från och till ort inom stödområdet – utom Gotland och Öland – på sträckor över 250 km. Av regional- och näringspolitiska skäl har stödet inriktats på transporter av helfabrikat och mera bearbetade halvfabrikat inom och ut från stödområde. Malmer, metaller, ringa bearbetade halvfabrikat inom järn- och stålsektorn, träråvaror och pappersmassa samt oljor och bensin undantas. Transportstöd utgår även för transporter av vissa råvaror och halvfabrikat till orter inom stödområdet. Stödet, som utgår i form av bidrag i efterskott till företagens fraktkostnader, varierar mellan 15 och 35 procent

av erlagd frakt beroende på avsändnings- eller mottagningsortens geografiska belägenhet inom stödområdet.

Departementschefen har för nästa budgetår för ändamålet beräknat ett anslag om 100 milj. kr., vilket innebär en ökning med 13 milj. kr. i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Utskottet tillstyrker den sålunda begärda *medelsanvisningen*.

I motionerna 88 och 1497 har yrkats att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om införande av ett särskilt *inomregionalt* transportstöd i syfte att stimulera och underlätta industrietableringar inom vissa industrifattiga regioner. Ett yrkande av liknande innebörd har framställts i motionen 171, vari begärts att försöksverksamhet med transportstöd enligt förslag i motionen snabbutreds och igångsätts.

Med anledning av dessa yrkanden vill utskottet erinra om att arbetsmarknadsministern genom beslut i juni 1974 tillsatt en särskild arbetsgrupp – med landshövdingen R. Lassinantti som ordförande – för bevakning av sysselsättningsfrågor inom Haparanda, Övertorneå och Pajala kommuner. Arbetsgruppen skall även beakta sysselsättningsläget i Överkalix kommun, och dess arbete skall ske i samråd med företrädare för berörda kommuner. Enligt vad utskottet inhämtat har gruppen för avsikt att i sitt arbete även överväga sådana frågor om ett särskilt inomregionalt transportstöd som tagits upp i motionerna. Utskottet förutsätter också att så sker. Under hänvisning härtill och i avvaktan på resultatet av dessa överväganden finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida i ämnet ej erforderlig samt avstyrker följaktligen nämnda motionsyrkanden.

I propositionen 1970:84 föreslog departementschefen att stödet ej skulle avse transporter med s. k. *firmabilar*. Detta motiverades med dels att ifrågavarande fordon endast i begränsad utsträckning utför transporter av den längd och den art som avses omfattade av stödet, dels att det i dessa fall skulle vara förenat med särskilda tekniskt-administrativa problem att infoga dem i stödsystemet.

I likhet med föregående år anser utskottet någon ändring i denna del inte vara motiverad och avstyrker därför yrkandet i motionen 218 att transportstöd bör kunna utgå även vid landsvägstransporter som sker med firmabilar.

Stödet omfattar ej *sjötransporter*. Redan i propositionen 1970:84 framhöll departementschefen att i fråga om dessa gäller att de i betydande utsträckning dels omfattar mass- och bulktransporter, dels avser varor som bör falla utanför stödet. Allmänt gäller att med den struktur som sjötransporterna har i kostnads-, pris- och varuhänseende avståndsfaktorn inte spelar samma roll som i fråga om landtransporterna. I angivna proposition framhölls vidare att utan tvivel de problem är större som sammanhänger med vinter- och isförhållandena och som innebär att transporter till sjöss under vissa tider av året förhindras eller försvåras. Härvid hänvisas till det stöd åt sjöfarten

som ligger i att isbrytarservicen tillhandahålls avgiftsfritt med anlåtande av på riksstaten anvisade medel.

För budgetåret 1975/76 har utskottet nyligen tillstyrkt att för nämnda ändamål anvisas ca 63,6 milj. kr. Vidare må erinras om att isbrytarkapaciteten under de närmaste åren väsentligt kommer att förstärkas genom anskaffningen av två nya havsisbrytare som på förslag av Kungl. Maj:t beslutats av 1971 och 1973 års riksdagar, varjämte utskottet i år tillstyrkt beställning av ännu en isbrytare. Denna ökade kapacitet kommer i särskild grad sjöfarten på Norrlandskusten till godo. För Väneren har en ny isbrytare levererats under år 1973.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkandet i motionen 367 att transportstöd inom allmänna stödområdet skall omfatta frakter med fartyg.

Av samma skäl avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1497 att riksdagen hos regeringen begär *utredning* och förslag till utvidgning av transportstödet att omfatta även sjöfarten.

I motionen 582 har yrkats att riksdagen hos regeringen begär en översyn och en revidering av nuvarande transportstödsbestämmelser för att i första hand eliminera de i motionen påtalade konkurrensförskjutande verkningar stödet medför mellan land- och sjötransporter i *Vänerområdet*. I princip samma yrkande har framställts i motionen 1489.

Vad motionärerna därvid anført till stöd för sina yrkanden finner utskottet värt beaktande. De aktualiserade frågorna torde dock bl. a. beröra passeringskostnader för fartygen via Göteborg till Väneren och därmed ha ett nära samband med det utredningsuppdrag rörande sjöfartens roll i trafikpolitiken som på riksdagens begäran meddelats den trafikpolitiska utredningen. Utskottet vill därför föreslå att motionerna överlämnas till nämnda utredning för att tagas under övervägande vid dess fortsatta arbete.

Vad utskottet härom anført bör av riksdagen ges regeringen till känna.

I motionen 218 har begärts att den fraktbidragsberättigade *viktgränsen* skall sänkas till 200 kg.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att denna gräns genom beslut av 1974 års riksdag sänktes från 300 kg till 250 kg. Utskottet finner det vidare viktigt att en avgränsning sker som undantar mindre sändningar. Därmed kan restitutionsförfarandet administrativt förenklas samtidigt som företagen stimuleras att ordna sina transporter mer rationellt. Då utskottet anser det vara angeläget att så sker bör också en lägsta gräns för enskild sändning vara fastställd. Någon sänkning av denna synes ej nu motiverad, varför utskottet avstyrker motionen i denna del.

Likaledes avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1493 att krav på *nedre* viktgräns för erhållande av restitution av fraktkostnaderna inte må förekomma.

Ej heller har utskottet funnit sig berett tillstyrka yrkandet i motionen 1497 att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag till utvidgning av transportstödet, vilket likaledes skulle innebära *avskaffande* av bestämmelsen om minsta vikt för enskild sändning.

I motionen 218 har yrkats att stöd skall utgå i *avståndsklassen 201–250 km* med en rabattsats av tio procent. Vidare har i motionen 1493 yrkats att minsta bidragsgrundande transportsträcka skall vara 200 km. Med hänsyn till innebörden av fjolårets beslut i denna fråga – som innebar en minskning av kortaste avståndet för transportstödet från 300 km till 250 km – har utskottet inte funnit sig berett att nu föreslå en ytterligare minskning av detta avstånd. Motionerna avstyrks därför såvitt nu är i fråga.

I propositionen lämnas av departementschefen en redogörelse för de överväganden rörande en anpassning av det stödberättigade *varuområdet* som skett på begäran av 1974 års riksdag (TU 1974:6, rskr 1974:143). Vissa förslag till ändringar beträffande varuområdet läggs också fram – innebärande främst att transporter in till stödområdet av vissa kemiska råvaror blir bidragsberättigade.

När det gäller den av förra årets riksdag aktualiserade frågan huruvida *kisel* skall omfattas av uttransportstödet erinrar departementschefen om syftet med fraktstödet, nämligen att stimulera till vidareförädling av varor och att därigenom vidmakthålla och skapa sysselsättningstillfällen inom stödområdet. Med hänsyn bl. a. härtill finner departementschefen det uppenbart att kisel inte kan vara kvalificerat till transportstöd.

Med anledning härav har i motionen 218 yrkats att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid uttransport av kisel transportstöd bör kunna utgå. Ett yrkande av samma innebörd har framställts i motionen 854.

Utskottet har vid sin prövning av denna fråga i likhet med motionärerna funnit en ändring i nuvarande bestämmelser på området motiverad. På de av motionärerna anförda skälen finner utskottet alltså att vid uttransport av kisel transportstöd fortsättningsvis bör utgå. Det bör ankomma på regeringen att vidta härför erforderlig ändring i bidragsbestämmelserna.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

Departementschefens förslag i övrigt beträffande riktlinjerna för anpassning av det stödberättigade varuområdet, m. m. har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I motionen 1497 har yrkats att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag till utvidgning av transportstödet innebärande *selektiv* varuslagsavgränsning. Utskottet har emellertid inte funnit tillräckliga skäl föreligga för en sådan framställning och avstyrker därför motionen.

Motionsyrkanden rörande telefontaxorna

I motionen 562 har hemställts att riksdagen hos regeringen anhåller om sådana direktiv till teletaxeutredningen att dess arbete skall syfta till en för hela landet enhetlig *telefontaxa*. Vidare har i motionen 1511 hemställts att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att redan under innevarande år utjämna telekostnaderna i enlighet med motionärernas önskemål.

I anledning härav vill utskottet erinra om att en inom televerket arbetande utredning, 1969 års telefontaxeutredning, under hösten 1971 lade fram omfattande förslag rörande regional utjämning av telefonkostnaderna medelst utökade huvudortstaxor och slopande av den högsta avståndsklassen. Som följd härav fattade regeringen – efter förslag i ämnet från televerkets sida – år 1973 vissa beslut i frågan. Genom de sålunda beslutade åtgärderna minskades avsevärt skillnaderna i telefonkostnaderna mellan olika delar av landet. Televerket fick också i uppdrag att vid genomförandet av reformerna prioritera Norrland och övriga delar av det allmänna stödområdet.

Inom televerket pågår vidare en fortlöpande översyn beträffande vissa närtaxefrågor m. m.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att ett fortsatt utredningsarbete pågår inom telefontaxeutredningen. Utskottet vill ånyo understryka vikten av att detta arbete snarast fullföljs samt förväntar sig som resultat härav och i enlighet med riksdagens tidigare gjorda uttalanden förslag till en långtgående utjämning av telefontaxorna. I avvaktan på resultatet av utredningsarbetet och med hänsyn till det anförda synes dock någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av ifrågavarande motioner f. n. ej erforderlig.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Transportstöd för Norrland m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna 1975:88, 1975:171 och 1975:1497, yrkandet b,
3. att riksdagen avslår motionen 1975:218, yrkandet 1,
4. att riksdagen avslår motionen 1975:367, yrkandet B,
5. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1975:1497, yrkandet a,
 - b. med anledning av motionerna 1975:582 och 1975:1489 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av motionerna till den trafikpolitiska utredningen,
6. att riksdagen avslår
 - a. motionen 1975:218, yrkandet 3,

- b. motionen 1975:1493, yrkandet 1,
- c. motionen 1975:1497, yrkandet c,
- 7. att riksdagen avslår
 - a. motionen 1975:218, yrkandet 2,
 - b. motionen 1975:1493, yrkandet 2,
- 8. att riksdagen med bifall till motionerna 1975:218, yrkandet 4, och 1975:854 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om transportstödet utvidgning att avse även kisel,
- 9. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för anpassning av det transportstödsberättigade varuområdet som departementschefen förordat,
- 10. att riksdagen avslår motionen 1975:1497, yrkandet d,
- 11. att riksdagen avslår
 - a. motionen 1975:562,
 - b. motionen 1975:1511.

Stockholm den 3 april 1975

På trafikutskottets vägnar

SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Lothigius (m), Lindahl i Lidingö (s), Persson i Heden (c), Hjorth (s), Hugosson (s), Håkansson i Rönneberga (c), Rosqvist (s), Clarkson (m), Östrand (s), Stjernström (c), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Sellgren (fp), Johansson i Hållsta (c) och fru Swartz (fp).

Reservationer

1. beträffande stöd för transporter med *firmabilar* av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "I likhet" och slutar med "med firmabilar" bort ha följande lydelse:

Såvitt gäller landsvägstransporter kommer således för att transportstöd skall utgå alltfjämt att krävas att transporter utförs i yrkesmässig trafik. Enligt utskottets mening kan det inte vara tillfredsställande att företag vars transporter sköts med egna fordon (s. k. firmabilar) åsamkas högre transportkostnader än de företag som överlåter transporter till den yrkesmässiga trafiken. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen 218 att transportstöd bör kunna utgå även vid landsvägstransporter som sker med firmabilar.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med bifall till motionen 1975:218, yrkandet 1, ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande stöd för transporter med firmabilar,

2. beträffande transportstöd för *sjötransporter* av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Under hänvisning" och slutar med "med fartyg" bort ha följande lydelse:

Konkurrens på lika villkor måste emellertid skapas, innebärande bl. a. att – där konkurrens är tänkbar – transportstöd skall utgå på sådant sätt att ett transportmedel inte ensidigt gynnas i förhållande till andra. Transportstöd inom allmänna stödområdet bör därför enligt utskottets uppfattning under nästa budgetår omfatta även frakter med fartyg, varför utskottet tillstyrker motionen 367, yrkandet B.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till motionen 1975:367, yrkandet B, ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande transportstöd för frakter med fartyg,

3. beträffande *utredning* och förslag till utvidgning av transportstödet att omfatta även sjöfarten samt stödets eventuellt konkurrensförskjutande verkningar mellan land- och sjötransporter i *Vänerområdet* av herrar Persson i Heden (c), Håkansson i Rönneberga (c), Stjernström (c), Sellgren (fp), Johansson i Hållsta (c) och fru Swartz (fp) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Av samma" och slutar med "fortsatta arbete" bort ha följande lydelse:

I motionen 582 har yrkats att riksdagen hos regeringen begär en översyn och en redovisning av nuvarande transportstödsbestämmelser för att i första hand eliminera de i motionen påtalade konkurrensförskjutande verkningar stödet medfört mellan land- och sjötransporter i Vänerområdet. I princip samma yrkande har framställts i motionen 1489. I motionen 1497 hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen begär utredning och förslag till transportstöd för sjötransport.

Liksom i motionerna 582 och 1489 har från olika håll påtalats att transportstödet rubbat konkurrensförhållandena mellan land- och sjötransporter särskilt vad beträffar Vänersjöfarten. Vad motionärerna anfört finner utskottet värt beaktande. De aktualiserade frågorna torde bl. a. beröra passeringskostnader för fartygen via Göteborg till Vänern och därmed ha ett nära samband med det utredningsuppdrag rörande sjöfartens roll i trafikpolitiken som på riksdagens begäran meddelats den trafikpolitiska utredningen. Utskottet, som anser att inrikessjöfarten bör beredas goda arbetsförhållanden, anser det vidare angeläget att en undersökning kommer till

stånd som belyser i vad mån fraktstödet till landtransporter kan ha medfört sådan snedvridning av konkurrensförhållandena att detta kan ha varit en avgörande orsak till överflyttning från sjötransport till landtransport.

Under hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna överlämnas till nämnda utredning för att tagas under övervägande vid dess fortsatta arbete.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med anledning av motionerna 1975:582, 1975:1489 och 1975:1497, yrkandet a, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförut rörande utredning om eventuell utvidgning av transportstödet att omfatta även sjöfarten samt om överlämnande av motionerna till den trafikpolitiska utredningen,

4. beträffande stöd för uttransport av *kisel* av herrar Mellqvist (s), Lindahl i Lidingö (s), Hjorth (s), Hugosson (s), Rosqvist (s), Östrand (s) och Magnusson i Kristinehamn (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Den grundsyn på transportstödet departementschefen hänvisat till har varit avgörande vid gränsdragning av råvara, hel- resp. halvfabrikat. Detta förhållande avspeglas också i fraktbidragskungörelsen bl. a. däri att metaller, järn och stål samt ringa bearbetade varor därav undantagits från stöd. Oavsett att kisel är en icke-metall har nämnden och Kungl. Maj:t vid prövning av framställan från det enda aktuella företaget funnit att kisel framställs i en process som i stort liknar den som gäller vid framställning av vissa metaller.

Utskottet delar helt den uppfattning departementschefen sålunda givit uttryck för och avstyrker följaktligen motionerna i nu berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. att riksdagen avslår motionerna 1975:218, yrkandet 4, och 1975:854,

